

2.Річний звіт виконання Державного бюджету України /2015-2018/[Електронний ресурс]/ офіційний сайт Державної Казначейської служби України. - Режим доступу:<https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>

3. Статичний збірник даних про розмір мінімальної заробітної плати /2015-2018/ [Електронний ресурс] – офіційний сайт Державної служби статистики в Україні.- Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 631.16:330.16

Пастушок С.О.,

магістрант МП «Фінансовий менеджмент і контролінг»,

Островська О.А.,

к.е.н, доцент, доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Ефективність діяльності агропідприємств: вплив фактору поведінки

Аграрне підприємство є цілісною, ієрархічною, динамічною, залежною від впливу різних ендо- та екзогенних чинників, складною самостійною системою. При цьому дієвість управління та ефективність аграрного сектора лише на третину залежить від техніки та устаткування, все інше - від людського чинника, що безпосередньо пов'язане з впливом поведінкового фактору [1].

Сільськогосподарські підприємства мають специфіку, що відрізняє їх від інших. Зокрема, - це показники, якими вимірюється ефективність:

1) показники продуктивності: урожайність (валовий збір / посівні площі);

2) показники забезпеченості: виробництво зерна на душу населення; державна закупівля сільськогосподарської продукції [2].

Ефективність аграрних підприємств поділяють на виробничо-економічну, та соціально-економічну[3] (до якої й віднесемо поведінковий чинник). Сфера прийняття рішень залежить від фактору поведінки та має прямий вплив на

успішність діяльності підприємства. Для розуміння впливу цього фактору на ефективність аграрних підприємств розділимо його на:

- 1) поведінковий фактор у прийнятті управлінських рішень;
- 2) поведінковий фактор у прийнятті аграрних рішень.

Прийняття управлінських рішень зазвичай носить суб'єктивний характер та прямо залежить від ступеню довіри та готовності делегувати повноваження керівником. Керівник агропідприємства сам визначає, які функції він виконуватиме безпосередньо, та наскільки жорстко контролюватиме підлеглих. Ступінь контролю обумовлюється рівнем професіоналізму колективу, проте залежить також від стилю керування та особистісної ефективності самого директора. Перше завдання керівника полягає в організації ефективної команди, що на практиці означає розробку організаційної структури й формальний розподіл функцій та повноважень, що є достатньо складним завданням.

У цілому якість управління сільськогосподарським підприємством визначають за загальної тенденції зростання обсягів виробництва абсолютним співвідношенням кінцевих результатів і витрат. При цьому кінцеві результати не співпадають у часі й просторі з моментом прийняття управлінських рішень. Це ускладнює вимірювання та оцінку ефективності управлінської діяльності[4].

Поведінковий фактор у прийнятті аграрних рішень носить специфічний характер та пов'язаний перш за все з прийняттям рішень: 1) в умовах кліматичних змін, зокрема, глобального потепління; 2) із збільшення прибутку в умовах обмежених ресурсів; 3) щодо початку збору врожаю.

В умовах кліматичних змін важливо, щоб керівник та провідні агрономи вміли швидко пристосовуватися до них. Якщо менеджмент не відповідає цій умові, агропідприємству загрожує зниження врожаю та зменшення прибутків. Якщо ж рішення менеджменту випереджають можливі наслідки, то підприємство зможе швидко пристосуватися до змін та продовжувати нарощувати ефективність. Такими рішеннями може бути:

- зміщення в часі посівної, відповідно, і всіх інших стадій, залежно від погодних умов (якщо жнива закінчуються раніше, аграрії до посіву озимих встигають провести додаткові операції з підживлення та боротьби з бур'янами);
- через несприятливі погодні умови (сильні вітри, температури) виконання робіт переноситься на нічний час, що є зручнішим та ефективнішим.

Незважаючи на можливі витрати в короткостроковій перспективі, такі рішення можуть підвищити ефективність агропідприємства в майбутньому.

В умовах обмеженого ресурсу землі- часто доводиться приймати рішення щодо збільшення врожайності за допомогою пестицидів та гербіцидів. У цьому випадку менеджменту варто зважати на доцільність збільшення врожайності в короткостроковому періоді за забруднення екології в довгостроковій перспективі. У світлі останніх подій варто також приділяти увагу питанню купівлі землі, що є специфічним рішенням, на яке впливають поведінкові особливості керівництва. Адже питання не лише в тому, що є дешевшим (оренда чи купівля), а й у тому, що при вирощуванні культур, які виснажують ґрунт, у перспективі значно зменшиться врожайність. До суб'єктивних рішень агрономів та менеджерів також віднесемо: зміну напрямку діяльності підприємств, диверсифікацію культур, зміну земельних ділянок, ін. Важливим рішенням, яке на агропідприємствах приймають, переважно, суб'єктивно, є початок збору врожаю. Для аграріїв, які мають сотні тисяч гектарів землі, особливо в умовах кліматичних змін та низького рівня якості роботи метеорологічних служб, навіть кілька днів можуть вплинути на кінцевий результат діяльності.

Сільське господарство є галуззю, де від поведінкового фактору значною мірою залежить весь результат діяльності господарюючих суб'єктів. В Україні даний сектор виступає драйвером росту національної економіки. Тому від ефективності сільськогосподарських підприємств залежить розвиток країни в цілому. Фактор поведінки майже неможливо нейтралізувати, проте можна зменшити його негативний вплив та ймовірність прийняття хибних рішень.

Список використаних джерел:

1. Євась Т. В. Оцінка ефективності управлінської діяльності менеджера сільськогосподарського підприємства [Електрон. ресурс] // http://www.rusnauka.com/8_NPE_2007/mics/21083.doc.htm
2. Показники ефективності виробництва. Аналіз національної економіки, 2003 [Електрон. ресурс] // <https://library.if.ua/book/62/4459.html>
3. Ефективність діяльності аграрних підприємств [Електрон. ресурс] // https://pidruchniki.com/1499052836280/ekonomika/efektivnist_diyalnosti_agrarnih_pidpriyemstv
4. Проненко Т. Є. Ефективність прийняття й оцінки управлінських рішень у системі менеджменту. - 2016. [Електрон. ресурс]. // http://www.agrosvit.info/pdf/10_2016/9.pdf

УДК 336.1:005.7

Пухкан Н.М.,

студентка 41 гр. ФФБС

Науковий керівник - Добриніна Л.В.,

викладач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку

Одеський національний економічний університет

Контролінг поведінки в концепції біхевіористичних фінансів

Концепція біхевіористичних фінансів з'явилася через проблеми, що виникали в традиційній фінансовій теорії, адже рішення учасників в будь-якому випадку вважалися раціональними, не було розуміння причини помилкових управлінських рішень, незважаючи на адекватні фінансові прогнози. Біхевіористичні фінанси пояснюють причину прийняття людьми ірраціональних рішень. Саме психологічні фактори пояснюють фінансову поведінку суб'єктів господарювання та домогосподарств.

Прийняття фінансових рішень відбувається під впливом поведінкових факторів та їх наслідків. Чарльз Маккей в праці “Спогади про надзвичайні масові